JAVA,

OVERBEVOLKING EN EMIGRATIE,

DOOR

R. A. E.

Overgedrukt uit het Bataviaasch Handelsblad van 29 April, 13 Mei en 29 Juni 1887.

BATAVIA,
OGILVIE & Co.,
1887.

TOENEMING VAN DE BEVOLKING

OP

JAVA.

Volgens den Regeerings Almanak voor 1887 bereikte het totaal der inlandsche bevolking op Java op Madoera op het einde van 1885 het cijfer van 21.190.626 zielen, alzoo in één jaar eene vermeerdering aantoonende van 525.116 zielen of 2.54 %, daar het totaal der bevolking op het einde van 1884 het cijfer van 20.665.510 zielen had bereikt.

Deze vrij nauwkeurige cijfers volgende, zou daaruit blijken, dat de bevolking van Java en Madoera in 39 jaren verdubbelt, zoodat in 1923 derhalve die bevolking het cijfer van 41 millioen zielen zou bedragen (1).

Hoewel ten volle onderschrijvende, wat de hoogleeraar Veth in zijn „Java" zegt naar aanleiding der bevolkingsstatistiek voor dat eiland: „dat men zich intusschen wel „wachte, zulk eene verdubbeling in ruim 40 (39) jaren „als eene vaste, te allen tijde voor Java geldende wet te „beschouwen", zoo zijn wij intusschen van meening, dat zoolang de in het midden dezer eeuw ook voor Java van toepassing verklaarde mildere begrippen van bestuurs- en regeeringsbeleid blijven gelden en immer meer ontwikkeld worden, de verbazende toeneming der bevolking op Java en Madoera in de eerste honderd jaren althans, aan zeer weinig fluctuatiën onderhevig zal zijn, terwijl naar onze overtuiging de percentsgewijze vermeerdering der bevol-

---

(1) Zonder daarbij in aanmerking te nemen, dat nieuwe geslachten in dat tijdsverloop de verdubbelingsperiode nog kleiner zouden maken.

king eer toe, dan af zal nemen, zoodra de geneeskundige dienst op Java zulk eene uitbreiding verkregen zal hebben, dat elke dessa haar doctor-djawa. elk district zijn Europeeschen geneeskundige bezit, met eenvoudige doch doelmatige hospitalen om de lijders te verplegen.

Viel het ons vroeger al op, dat de inlandsche huisgezinnen in den regel met vele kinderen gezegend zijn, in den laatsten tijd trok dit verschijnsel onze aandacht in des te hoogere mate, omdat wij schier overal, waar mij met de inlandsche bevolking in meer directe aanraking kwamen, bijna zonder onderscheid huisgezinnen aantroffen, waar 6, 7 en meer kinderen volstrekt geene zeldzaamheid waren.

Zou hieruit de gevolgtrekking gemaakt moeten worden van Java's toenemende welvaart? Naar onze meening niet, omdat de inlander, waar hij ook woont, 't zij aan de kust, 't zij in de bergstreken, slechts de hand behoeft uit te steken om het weinige voedsel te vinden, dat hij voor zijn dagelijksch onderhoud noodig heeft om hem een dragelijk, al is het ook verre van benijdenswaardig levenslot te verzekeren. Voegt daarbij het onnadenkende der gewoonte om vroege huwelijken te sluiten en de daaruit voortspruitende vermenigvuldiging van het aantal voedsel eischende monden, dan vindt men eenigszins eene verklaring van het verschijnsel, dat, terwijl de welvaart van het land stationnair blijft en eer teruggaat, toch de bevolking in zulk eene bizondere mate toeneemt.

Het tweekinderenstelsel van Mr. VAN HOUTEN is nog niet tot den inlander doorgedrongen en zou trouwens ook niet met zijne zeden strooken. Hij laat God's water maar over God's akker vloeien zonder er zich veel om te bekommeren of hij zijne kinderen wel voldoende voeden kan, tot zij zelve als krachtige menschen in hun eigen onderhoud kunnen voorzien. De gevolgen daarvan blijven dan ook niet uit. Aan de eene zijde ontzettende toeneming der bevolking, — aan de andere zijde verregaande verwaarloozing van de meest elementaire begrippen der gezondheidsleer. Men moet er over verbaasd staan, dat desniet-

tegenstaande de bevolking toch nog zoo sterk toeneemt en men zou ongetwijfeld tot wonderbare cijfers komen, indien de geneeskundige dienst op dit eiland dermate was georganiseerd, dat het aantal sterfgevallen onder de inlanders tot een minimum werd teruggebracht. Want het is een feit, dat juist door gebrek aan geneeskundige behandeling en hospitalen en door verregaande onachtzaamheid der ouders, er op Java eene aanzienlijke sterfte heerscht onder de kinderen en de in het leven blijvenden in den regel opgroeien tot zwakke, ziekelijke en zeer dikwijls met allerlei booze ziekten behepte individuen. Men werpe ons niet tegen, dat die sterfte toch zou blijven bestaan, al was de geneeskundige dienst beter ingericht, omdat de inlander zich ongaarne tot een Europeesch geneeskundige wendt of zich in een hospitaal laat opnemen De eenvoudige verklaring moge hier eene plaats vinden, hoe het ons persoonlijk gebeurde, dat een geneesheer op een der kustplaatsen van Java op onze vraag, of de talrijke zieken, zoowel kinderen als volwassenen, die wij daar ter plaatse in de kampongs aantroffen, zich wel om geneesmiddelen of geneeskundige behandeling ten zijnent vervoegden, ten antwoord gaf: „ja, in den eersten tijd liep het bij mij storm en bezocht ik de zieken ook wel in de kampongs, doch het aantal werd zoo groot, dat ik er mede eindigde en hen tegenwoordig gewoon wegzend." Zeer philantropisch was dat niet, doch men bedenke dat de geneesheer slechts eene gouvernementstoelage genoot voor de waarneming der vaccine, en het behandelen van behoeftige inlanders geene rekening geeft, allerminst voor een geneesheer, die zelve onder zware zorgen gebukt gaat. Het lag, dunkt ons, naar onze opvatting, op den weg der regeering om daarin verandering te brengen en ook hierin zouden onze vroede mannen een voorbeeld kunnen nemen aan Ceylon, waar de sanitaire dienst voor de inlandsche bevolking zoo uitnemend is ingericht. 't Zou ons zeer verwonderen, of men daar langs de openbare wegen zoovele individuen kon opmerken als hier, met booze en aanstekelijke ziekten be-

hept, die iemand, hoe medelijdend hij ook moge zijn, vol afschuw het hoofd doen afwenden. In de plaatsen die wij op het oog hebben, zouden wij zonder overdrijving o.a. verscheidene tientallen neuslooze inlanders, zoowel mannen als vrouwen, kunnen aanwijzen, terwijl het ons opviel in welke bizondere mate reeds vele kinderen, voornamelijk in het gelaat, doch zeer dikwijls van onder tot boven op de meest afzichtelijke wijze door booze huid- en andere ziekten waren aangetast.

Is het te verwonderen, dat een groot percentage dier ongelukkigen onder die omstandigheden ten laatste bezwijken moet en zou veel, zeer veel dier ellende, zoo niet geheel voorkomen, dan toch grootendeels gelenigd worden, zoo de behoeftige inlander, die slechts even genoeg heeft om zijn leven te rekken, gebruik kon maken van de zegeningen eener mild en rationeel toegepaste geneeskundige dienst? Het regeerings-reglement vermeldt wel, dat het openbare onderwijs een voorwerp is van de aanhoudende zorg van den Gouverneur-Generaal, doch zou niet vóór alles de volksgezondheid een voorwerp van de aanhoudende zorg der regeering moeten zijn? Wat baat het, of allerwege scholen worden opgericht, zoo de sanitaire dienst niet in de gelegenheid wordt gesteld om allereerst te zorgen, dat een gezonde ziel ook in een gezond lichaam dient gehuisvest te worden?

Naar het voren aangevoerde staat het volgens onze overtuiging vast, dat eene naar de eerste eischen der hygiène ingerichte geneeskundige dienst op Java de toeneming der bevolking zou bevorderen en men dus een grooteren aanwas zou kunnen verwachten, dan thans het geval is. Menigeen erkent de schaduwzijde van dien aanwas, — welke op deze wijze nog zou vermeerderen, — omdat Java, hoe het ook in welvaart moge toenemen, onmogelijk op den duur aan dat aantal monden voedsel en een in waarheid goed bestaan zou kunnen verschaffen. Het is juist ons doel, met deze regelen op dien aanwas de aandacht te vestigen en tevens, naar wij hopen, de lacune te hebben

aangetoond, — eener beschaafde natie onwaardig, — waardoor die aanwas in zijn natuurlijken loop wordt tegengehouden. Bij alle beschaafde natiën maakt de zorg voor de volksgezondheid een der voornaamste regeerings plichten uit en verwacht mag worden, dat uit de zorg voor de volksgezondheid op Java blijke, dat eene beschaafde natie er den schepter voert.

Is eenmaal mettertijd aan dien plicht voldaan, dan zal voorzeker de vermeerdering der bevolking alhier onder het veldwinnen van betere economische begripen, ook jaarlijks een hooger cijfer aantoonen dan thans het geval is. Naar ons inzien zou dat voor onzen geheelen Archipel een hoogst verblijdend feit zijn, want wij zijn de meening van velen toegedaan, dat Java's bevolking als het ware de pépinière kan vormen, om onder oordeelkundige leiding der regeering, op den duur onze buitenbezittingen van arbeidzame krachten te voorzien, die, op Java moeilijk hun levensonderhoud kunnende vinden, ginds onder een gezond en wijs bestuur zich eene goede toekomst kunnen verzekeren.

Het zij ons vergund ten slotte met eenige beschouwingen van den Hoogleeraar Veth te eindigen, gelijk deze ze in zijn „Java" heeft neergelegd bij de bespreking der bevolkingsstatistiek; beschouwingen, die in de hoogste mate ieders aandacht verdienen.

„De groote zaak, waarvan de vermeerdering der bevolking afhangt, is de ruimte der middelen van bestaan. Zoodra de bevolking van eenig gewest neiging toont, om de grenzen te overschrijden door de tijdelijk voorhanden middelen van bestaan gesteld, wordt zij onmiddellijk door gebrek en ellende binnen die grenzen terug gedrongen, tenzij zij een uitweg zoeke door emigratie. Zoodra daarentegen de middelen van bestaan, hetzij wegens ontstaan van gapingen in de bevolking door tijdelijke oorzaken, hetzij wegens het milder vloeien der bronnen van nationale welvaart, ruimer worden, ziet men door de aanmoediging, die de volksvermeerdering erlangt, in het eerste

geval de gaping spoedig aangevuld, in het andere de verruimde grens spoedig weder even knellend geworden als de vroegere.

„Ongetwijfeld volgt uit deze bekende waarheden, dat in het algemeen de sterke aanwas der bevolking van eenig gewest het bewijs levert, dat dat gewest welvaart geniet, en voor zoover die welvaart van de maatregelen des bestuurs afhangt, zich ook in een goed en wijs bestuur mag verblijden.

„Op Java schijnt de sterkste aanwas der bevolking vooral van de invoering van het cultuurstelsel en de daarmede gepaard gaande uitbreiding van gemeentelijk landbezit te dagteekenen, en het verwondert mij daarom volstrekt niet, dat de voorstanders dier instellingen gewoonlijk met zekeren trots op de groote vermeerdering van Java's bevolking gedurende de werking van hun stelsel wijzen en er uit opmaken, dat de toepassing hunner beginselen, al zou zij ook in Europa onmogelijk zijn, voor een land als Java bij uitnemendheid geschikt is, en getuigt voor de bizondere wijsheid van den man, die het in 1830 ingevoerde stelsel heeft uitgedacht.

„Ook ik ben van gevoelen, dat het cultuurstelsel en het gemeentelijk landbezit de voorname oorzaken zijn van de verbazende vermeerdering, die Java's bevolking in de laatste 40 jaren, vooral in die gewesten ondergaan heeft, waar zij het algemeenst en zuiverst werden in werking gebracht. Maar ofschoon het mijn voornemen niet is in dit werk in politieke beschouwingen te treden, kan ik toch de opmerking niet onderdrukken, dat zij, die op dien grond zoozeer met de genoemde instellingen dweepen, zich door den schijn laten bedriegen en niet ernstig over de eindelijke gevolgen harer werking hebben nagedacht.

„Eene georganiseerde nijverheid en elke inrichting die in meerdere of mindere mate eene kunstmatige gelijkheid der ingezetenen bevordert, kunnen ongetwijfeld een tijd lang de levensvoorwaarden gemakkelijk maken en daardoor de volksvermeerdering begunstigen, maar zij missen

de elasticiteit om zich op den duur naar de uitzetting der bevolking te plooien. Zoolang men de grenzen waarin deze kunstmatige inrichtingen aan allen, wel geen rijkdom, maar een dragelijk levenslot verzekeren, niet bereikt heeft, is er niets dat den onnadenkende van vroege huwelijken en de vermenigvuldiging van het aantal der voedsel eischende monden terughoudt. Doch eensklaps zal een groot deel der bevolking, zonder het te vermoeden, zonder voor den strijd des levens geoefend te zijn, zonder geleerd te hebben zich voor eene harde noodzakelijkheid te buigen, tegelijk aan die uiterste grens staan. In vele streken van Midden-Java heeft misschien de bevolkingsdichtheid reeds bijna de grens bereikt, waarin de bestaande instellingen allen een karig levensonderhoud kunnen verschaffen. Is die grens eenmaal bereikt, dan zullen wellicht vele duizenden eensklaps aan ellende ter prooi worden. In de gegeven omstandigheden vindt de Javaan geene aanleiding of middelen, hetzij tot nieuwe ontginningen op groote schaal, hetzij tot vermeerdering der producten van zijn akker door betere werkwijze en gepastere werktuigen; hij ontvangt daardoor volstrekt geene opleiding tot dien tegelijk meer extensieven en intensieven landbouw, gepaard met de ontwikkeling van velerlei bedrijven, die alleen nog in staat zal zijn aan het volgend geslacht bij zich gelijk blijvende vermeerdering het vereischte levensonderhoud te verschaffen. Doch ik spreek hier als ware het cultuurstelsel met den aankleve van dien nog onveranderd gehandhaafd. Gelukkig is dat niet het geval; gelukkig is er reeds menige bres in geschoten, en is een maatschappelijke toestand, wel niet zoo symmetrisch en idyllisch als de voorstanders van het stelsel zich droomen, maar meer houdbaar, meer geschikt voor den strijd des levens, dien wij hier te strijden hebben, door menigen maatregel voorbereid. Het gelukkige feit, dat de hervorming is aangevangen, voordat zij nog gebiedend noodzakelijk was geworden, ziedaar wat de voorstanders van het allengs instortende stelsel in hun oordeel misleidt. Mij schijnt het

een weldaad, dat het veldwinnen van betere economische begrippen, waarvoor ook de regeering het oor niet kon sluiten, Java bewaard heeft voor de uiterste gevolgen van een stelsel, dat misschien nog enkele jaren de vermeerdering der volksmassa zou hebben begunstigd, maar haar eensklaps onvoorbereid in de armen eener vreesselijke ellende zou geworpen hebben."

Aangenomen derhalve, dat tengevolge eener betere zorg voor de volksgezondheid, gepaard aan betere economische begrippen, de elasticiteit ontstaat, waardoor de bevolking van Java in nog sterkere mate toeneemt dan thans het geval is, zoo blijft de vraag te beantwoorden, op welke wijze die langzamerhand ontstaande overbevolking zou kunnen worden aangewend, om onze Buitenbezittingen op den duur meer tot hun recht te doen komen. Alvorens ons echter met de beschouwingen omtrent de oplossing dier vraag onledig te houden, is het ons voornemen door eenige opmerkingen over eene andere emigratie naar onzen Archipel, en wel die onzer Mongoolsche broeders, de aandacht te vestigen op den toenemenden invloed en kracht der zonen van het tegenwoordig langzaam ontwakende Hemelsche Rijk; een invloed, waartegen Java's overbevolking geroepen kan worden, zoo niet eene barrière, dan toch een aanzienlijk contre-poids op te werpen.

EMIGRATIE VAN CHINEEZEN

NAAR

NEDERLANDSCH-INDIË.

„L'Asie semble devoir être à jamais la pépinière du globe: au commencement de notre ère, des hordes asiatiques ont violemment inondé l'Occident; aujourd'hui, des infiltrations lentes, parties de la Chine, se répandent sans bruit dans tout le Pacifique, ne s'arrêtant même pas aux rivages de la Californie, et se frayent un chemin à travers le continent Américain."

Deze regelen vinden wij opgeteekend in eene zeer lezenswaardige studie van E. RIOS over de Philippijnen, de Spaansche Bezittingen in het Oosten, en voorkomende in de Revue Suisse van December 1886. Alhoewel wij het met 't oog op de stoere en krachtige zonen van het Noorden, die in ruim ééne eeuw een werelddeel als Amerika met hunne afstammelingen konden bevolken, nog gansch betwistbaar zouden achten, of Azië de pépinière der geheele wereld vormt, is het toch een feit, dat er sints eeuwen eene emigratie van Chineezen heeft plaats gegrepen, — om van andere Oostersche rassen niet te gewagen —, die zich overal nestelden, waar slechts iets te verdienen viel; nimmer koloniën veroverden als de Westersche Mogendheden, doch immer in die koloniën zelve eene bevolking vormden naast die der landzaten; zich onder de bescherming van de vreemde vlag van handel en industre

meester maakten en toch altijd — Chinees bleven. Waar men in Europa dikwijls eene verandering van nationaliteit gepaard ziet gaan aan eene verwisseling van het land van inwoning, is dit bij onzen Chinees nimmer het geval. Hij blijft Chinees en houdt immer zijne oogen gevestigd op het groote rijk van den *Zoon* des Hemels, altijd met den vurigen wensch, — al is hij ook buiten dat land geboren en al heeft hij het nimmer betreden — om toch éénmaal het land zijner vaderen te bereiken, zoodra hij het slechts eenigzins met zijne zaken en zijn handel overeen kan brengen.

Wellicht dat dit nationaliteitsgevoel voorspruit uit het dragen van den staart, die den Chinees kenmerkend doet onderscheiden van de overige natiën. Mocht dit het geval zijn, dan zouden wij van harte voor ons Nederlanders, ook zulk een kenmerkend onderscheid wenschen, bijv. een staart op de plaats waar wij den baard dragen, of een ring door den neus of iets dergelijks, opdat ook bij ons de gelederen gesloten blijven en het nationaliteitsgevoel, zonder tot chauvinisme over te slaan, toch meer bestand was tegen velerlei centrifugale neigingen. Het zou in de tegenwoordige tijden alles behalve te onpas komen.

Maar aangezien wij Hollanders nu ongelukkig (?) eenmaal geen staart bezitten, — aan welk gedeelte van ons lichaam dan ook, — noch ons qua natie onderscheiden door het dragen van neusringen of dergelijke, zit er niets anders op dan te trachten ons als natie op andere wijze te doen kennen, en waar is daartoe beter de gelegenheid dan in onzen Archipel, het erfdeel onzer vaderen? De geheele Archipel behoort ons, Nederlanders, wel is waar „par droit de conquête", maar wij zijn er nu eenmaal, — en sints eeuwen, — en het is voor ons te hopen, dat wij er blijven. Doch juist daarom is het noodzakelijk ons in alle toestanden te dringen, die zich in den Archipel voordoen, ten einde door de studie daarvan en door doeltreffende maatregelen te voorkomen, dat eenige natie, welke ook, ons van ons erfdeel berooft. De vredelievende invasie op Noord-

Borneo moge ons e ne vingerwijzing zijn om tot krachtiger handelen over te gaan, dan tot nu toe bij onze natie het geval was.

In de alle eerste plaats is het van overwegend belang, door eene vooruitziende politiek te voorkomen, dat van het Chineesche element in onzen Archipel getuigd worde zooals van dat in de Philippijnen: „depuis trois cents ans les Chinois ont tellement pris pied dans le pays, qu'ils y ont formé par mariage une race de métis (toch altijd nog staartdragers, d. w. z. Chineezen), „qui menace de s'en rendre maîtresse un jour."

Gelukkig is het nog zoover niet ten onzent, doch wij dienen de oogen geopend te houden, dat het nimmer zoover kome en doen wij dat, waaraan helaas nog veel ontbreekt, dan behoeven wij ook nimmer bevreesd te zijn, dat onze gestaarte broeders, — naar menig oordeel het ras der toekomst, — ons hier de wet zullen voorschrijven.

Om ons voor het oogenblik tot de bevolkingsstatistiek op Java te bepalen, waarvan de cijfers het nauwkeurigst zijn, dan blijkt, dat in 1885 op dat eiland aanwezig waren 221.259 Chineezen tegen 214.470 in 1884, derhalve, zoo door geboorte als immigratie eene vermeerdering in één jaar aantoonende van 7.489 of 3.49 % van het totaal. Hun aantal is bijkans zes malen grooter dan dat der Europeanen op Java en de feiten, dat de Chineezen zoo goed als den ganschen kleinhandel en een aanzienlijk deel van den groothandel in bezit hebben, terwijl zij immer pachter zijn van de voornaamste middelen van inkomst van den Staat en zich daardoor fortuinen hebben vergaard, waardoor het particuliere landbezit op Java zoowel als een aanzienlijk deel van den grooten landbouw in Chineesche handen is en nog steeds komt, stemmen wel tot nadenken, al is het aantal der Chineezen ook een droppel, vergeleken bij het totaal der inlandsche bevolking.

De particuliere landerijen op Java, die het eigendom zijn van Chineezen en die volgens E. Colonna eene waarde vertegenwoordigen van 120 millioenen schats, tegen eene

waarde van 35 millioen aan particuliere landerijen, die het eigendom zijn van Europeanen, voor het oogenblik geheel terzijde stellende, is het een feit, dat de schoonste erfpachtsperceelen, onder anderen in Kediri en Pekalongan, in handen van Chineezen zijn gevallen, terwijl men niet behoeft te vragen met welke onereuse oogmerken de Chineezen zich van zulke ondernemingen meester maken. Hier en ginds is het immer om opium te sluiken en een focus te bezitten om de sluikopium te verhandelen. Waar men ziet, hoe men er in door dringe, immer stuit men op de opium en de verderfelijke gevolgen van het gansche pachtstelsel.

Voor hen, die wellicht minder zijn doorgedrongen in het wezen onzer Indische Maatschappij, waarin voor iedereen nog zoo ontzachlijk veel te leeren valt, moge het hier verzekerd worden, dat onze beweringen in dit opstel omtrent den verderfelijken invloed van het Mongoolsche ras in onze Indische samenleving op feiten gegrond zijn, die zich elk oogenblik aan ons opmerkzaam oog voordeden. Men moge gunstige voorbeelden aanhalen om het tegendeel te beweren, zij bewijzen te meer, dat er geen regel zonder uitzondering is.

In West-Java zijn het Europeesche element en kapitaal oneindig sterker vertegenwoordigd dan in Midden-Java en is het voor den opmerkzamen toeschouwer een opengeslagen boek, hoe Chineesche invloed en kapitaal, door corruptie verkregen, zich in de schoonste gewesten van Midden-Java zoodanig hebben ingewerkt, dat zelfs de hoogste ambtenaar den Chinees van kapitaal op zijne receptie vriendelijk handjes gevend tegemoet treedt, terwijl de Javaansche groote, in onze oogen met al zijne gebreken nog oneindig hooger staande dan elken Chinees, blootsvoets en volgens de strenge eischen van zijn adat den Vertegenwoordiger der regeering zijne hulde brengende, met vernederende onachtzaamheid wordt bejegend.

Ook wij waren na de lezing van 's heeren Perelaar's opium-roman van oordeel, dat hij de toestanden met te

schrille kleuren geteekend had, doch na al hetgeen wij in eene ruime spanne tijds hebben kunnen opmerken, heeft hij in den grond gelijk, volkomen gelijk en wij scharen ons met volle overtuiging aan zijne zijde, waar het geldt eene „guerre à outrance" tegen de opium, om daardoor den verderfelijken Chineeschen invloed den kop in te drukken, althans te breidelen.

Wanneer men nader bekend wordt met de toestanden in Indië — op Java althans, — in verband met het Chineesche element, dan is het eenigzins te begrijpen, zonder daarom het feit zelve goed te keuren, hoe onze voorvaderen onder een Valckenier en een Van Imhoff, zij het ook door bloedig geweld, den Chineeschen invloed trachtten te keeren, evenals heden ten dage het geval is in Australië en Amerika. Die historische gebeurtenissen zijn voor ons het bewijs, dat het blanke ras een voorgevoel koestert, individuëel wellicht minder, maar des te meer over het algemeen, dat te eeniger tijd de Mongolen het Kaukasische ras zullen trachten te verdringen, zoo niet geheel te vernietigen.

Die gedachte koesteren ook wij. Het feit van het bestaan van Chineesche koloniën in onzen Archipel echter eenmaal aannemende als een noodzakelijk kwaad, is het naar onze meening een eerste plicht om te maken, dat dit kwaad niet verder om zich henen grijpe en aspiratiën verkrijgt, die ten eenenmale met onze belangen en traditiën in strijd zijn. Daartoe rekenen wij allereerst het verminderen van den Chineeschen invloed op Java, wiens bestaan land en volk tot corruptie voert, en waar corruptie heerscht, is de ontbinding nabij.

Een der kundigste mannen van ons financiewezen in Indië zeide terecht, dat de Chinees bij aankomst alhier zijn geweten heeft uitgesneden en daardoor de corruptie in zijn zak draagt. Naar aanleiding van de opiumpacht zeide diezelfde zegsman onder anderen: „Ik erken, dat de geheele opiumpacht eene schande is voor onze natie en dat zij eene polyp is, die met hare takken allen en

alles omvattende, ten laatste tot corruptie voert; doch geef mij een equivalent voor de inkomsten en dan jaarlijks nog ettelijke milliognen om te waken tegen den invoer van het heulsap op Java; geef mij voorts de macht om zonder vorm van proces elken Chinees, zoo hij zich binnen onze landpalen schuldig maakt aan handel in opium, desnoods te laten hangen en zijne bezittingen verbeurd te verklaren, en dàn eerst kunt ge zeggen, dat aan den Chineeschen invloed, althans hier te lande, de grootste kracht is ontnomen."

Is het niet beschamend en bedroevend tevens, dat een gewezen opiumpachter, die als zoodanig zich een ontzachelijk vermogen vergaarde, thans zich zulk eene kracht heeft verzekerd, dat, zooals de mingegoede Chineezen vol trots verklaren, hij zich slechts behoeft te bewegen om de geheele handelswereld van Java's derde koopstad te doen beven als een riet?

Doch wij hebben zelve groote schuld aan het versterken van dien Chineeschen invloed.

Waar eene onderneming in nood verkeerde en het Europeesche kapitaal niet toeschoot, daar werd immer een Chinees gevonden, die zijn geld onder verband verstrekte; had eene societeit geld noodig, fluks was een Chinees opgedoken. die zijne penningen tegen hypotheek er voor over had; moest er een schouwburglokaal gebouwd worden, terwijl het Europeesche kapitaal zich niet aan zulk eene speculatie durfde wagen, daar wordt door zachten drang een Chinees er toe gebracht om uit zijne fondsen het gebouw op te trekken. (Historisch). Zeer dikwijls was daarbij de leidende gedachte: „och, wat zou dat voor „kwaad kunnen en bovendien, zoo'n Chinees is er goed „voor," doch men zag één ding over het hoofd, dat met elke transactie zijn invloed grooter wordt. De laatste openbare verkoopingen van groote ondernemingen hebben het kunnen bewijzen hoe, door het opnemen van fondsen bij Chineezen, het paard van Troje blijkt te zijn binnen gehaald en de slimme Mongool ten laatste eigenaar wordt

van het pand, waarop zijne oogen zich reeds voorlang begeerig hadden gevestigd. Wel is waar wordt er bij particuliere ondernemingen, toebehoorende aan Chineezen, geëischt (de particuliere landerijen uitgezonderd), dat een Europeaan administrateur moet zijn, doch men moet het bijgewoond hebben, hoe er steeds bij zulk een administrateur een Chinees als dwarskijker is geplaatst, dikwijls een familielid van den eigenaar, die dan ook eigenlijk door de bevolking als de chef der onderneming wordt beschouwd, om de overtuiging te erlangen, hoe ook deze eisch der regeering door den slimmen Mongool tot eene doode letter wordt gemaakt.

Al dient derhalve erkend te worden, dat de Europeanen de fout begingen om het Chineesche kapitaal binnen te halen in tal van zaken, waar het nooit had moeten komen, is naar onze meening de grondoorzaak van den Chineeschen invloed te zoeken in de kracht en de fortuinen, die de voorname Chineezen óók voor hunne landslieden putten uit de pachten van 's lands groote middelen. En het wil er bij ons nog maar niet in, waarom het niet mogelijk zou zijn om bij afschaffing van de opiumpacht en bij een verbod om opium op Java te gebruiken, gepaard aan eene bewaking van Java's kusten, de millioenen door die pacht thans verkregen, niet in den vorm van andere middelen in 's lands schatkist zouden terugkeeren mèt de aanzienlijke jaarlijksche winsten, thans door de pachters behaald en die de hooge kosten eener nauwkeurige bewaking van Java's kusten zouden kunnen dekken.

Ons werd onder anderen verzekerd, dat een der groote opiumpachters op Java in 1886 eene zuivere winst van acht tonnen gouds heeft behaald! Hoeveel moeten dan niet de woekerwinsten van alle opiumpachters te zamen bedragen en hoe groot moet dat bedrag dan wel zijn in de vette jaren, als de magere jaren reeds zulke winsten gedoogen!

Men versta ons overigens goed: wel verre van het tegenwoordige Chineesche element uit onze Bezittingen te

willen weren, zouden wij wenschen, dat zijn toenemenden invloed voor de toekomst gebroken werd door de geleidelijke afschaffing van de verpachting van 's lands groote middelen, gepaard aan eene geleidelijke vervanging van de opium-belasting door een ander middel.

Men bewere niet, dat zulke ingrijpende hervormingen onmogelijk zouden zijn toe te passen, omdat wij absoluut Chineezen als tusschenpersonen noodig hebben om de groote middelen met betrekkelijk weinig kosten te innen. Wij antwoorden daarop: „where there is a will, there is a way," en al zou de overgang ook jaren vorderen, het resultaat *moet* op den duur gunstig kunnen zijn, zoo voor het overige alles zamenwerkt om welvaart en vooruitgang het deel te doen worden van onze bezittingen en daardoor hun belastbaar vermogen aanzienlijk te verhoogen. Voor het overige: indien de Chineezen absoluut onontbeerlijk zijn voor 's lands groote middelen, waarom dan ook niet de koffiecultuur aan hen verpacht en waarom dan ook niet ten laatste al onze bezittingen aan hen verpacht, dan kon onze staat zich in eens tot rentenier promoveeren?! Men zou, zoo voortgaande, tot de grootste absurditeiten komen, doch wij achten het minstens even absurd, dat de staat per se het intermédiair van Chineezen noodig heeft voor den geregelden ontvangst zijner groote middelen en het buiten hen, vreemde oosterlingen, niet zou kunnen stellen.

Zij, die kennis gemaakt hebben met Dr. DE GROOT's werk over het kongsiwezen in Borneo, zullen na het lezen van zijne voorrede en na vergelijking met het daar en hier nedergeschrevene, tot de conclusie komen: Welke van beide stroomingen heeft nu gelijk? — Wij erkennen het volmondig, dat wij na de lezing van 's heeren DE GROOT's werk mismoedig de pen nederwierpen en ons trachtten diets te maken, dat wij dwaalden. Doch evenals Copernicu's volger Galiléi voor de rechterschaar zijne stellingen omtrent het planetenstelsel herroepende, eindigde met uit volle overtuiging te roepen: „En toch beweegt

zij zich!" zoo verklaren wij met de ons bekende en treffende voorbeelden voor oogen: „en tóch is de Chineesche invloed met den aankleve van dien aan het wassen en tóch wordt hij een imminent gevaar voor samenleving en Staat, zoo hij niet van stonde aan gebreideld wordt."

Op welke wijze wij dien invloed in de hartader onzer Bezittingen, Java, wenschten te breken, gaven wij hierboven duidelijk te kennen. Doch in onze Buitenbezittingen, de toekomst van Neerland's en Indië's welvaart, dient hij evenzeer tegengegaan te worden en daartoe is naar onze meening geen beter middel dan onder de auspiciën der regeering tegenover de Chineesche emigratie naar die gewesten eene krachtige emigratie te stellen van Java's overbevolking aan arbeidzame lieden. Op welke wijze en hoedanig wij die emigratie zouden wenschen te bevorderen en in de hand te werken, zullen wij trachten in een volgend opstel nader te ontwikkelen.

EMIGRATIE VAN JAVA'S OVERBEVOLKING NAAR DE BUITENBEZITTINGEN.

.... „en verder de ecouomische toestanden (op „Java) zoodanig veranderen, dat er een „einde komt aan de hand over hand toenemende „emigratie van Javanen en Soendaneezen."

(Jaarverslag 1886 van de Scekaboemische Landbouwvereeniging).

In een tweetal vorige opstellen, zie *Bataviaasch Handelsblad* van 29 April en 13 Mei 1887, N°. 98 en 110, hebben wij getracht in de eerste plaats de opmerkzaamheid te vestigen op de bijzonder sterke toename der bevolking op Java en hoe deze nog kon vermeerderen, wanneer door een doelmatig ingerichte geneeskundige dienst het aantal sterfgevallen tot een minimum werd gereduceerd. In de tweede plaats hebben wij gewezen op den wassenden invloed van het Mongoolsche ras en tevens op de richting, waarin naar onze meening die invloed gebroken zou kunnen worden. Wij deden dit voornamelijk met het doel, om de meening ingang te doen vinden, dat, wanneer in eene niet ver verwijderde toekomst de nog zoo goed als braak liggende en schaars bevolkte buitenbezittingen tot intensieve ontwikkeling mochten worden gebracht, de stroom der Chineesche emigratie zich onvermijdelijk daarheen zal richten in eene mate, die thans nog ondenkbaar geacht zal worden, indien tenminste mettertijd door de regeering daar geen paal en perk aan wordt gesteld en daardoor voorkomen, dat zonder de ontegenzeggelijk nuttige zijde der Chineezen over het hoofd te zien, hun in-

vloed niet gaat gelijken op die hunner rasgenooten op Java (1).

Juist daarom zij het ons vergund, thans in grove trekken de groote beteekenis aan te toonen, die de overbevolking van Java voor onze buitenbezittingen kan hebben, zoo eene goed ingerichte en langzamerhand op groote schaal werkende emigratie dier overbevolking naar die streken door heilzame samenwerking van regeerings- en particulier initiatief tot stand kon worden gebracht.

Uit het bovenstaande volgt, dat wij het in geenen deele eens zijn met de in hoofde dezes aangehaalde zinsnede uit het Jaarverslag 1886 der Soekaboemische Landbouwvereeniging. Integendeel, wel verre van haar te stuiten, zouden wij wenschen, dat de emigratie van uit Java naar onze buitenbezittingen (dus in geen geval naar den vreemde, waaraan gelukkig door onze regeering een eind is gemaakt), met alle gepaste middelen werd aangemoedigd, opdat onze nog over zulk eene uitgestrektheid braak liggende Archipel langzamerhand bevolkt en tot ontginning wordt gebracht en daardoor aan den ongetwijfeld zich ook dáár vestigenden Chineeschen invloed eene barrière opgeworpen.

Het spreekt echter van zelf, dat daaraan vooraf dient te gaan een betere regeling der verhouding tusschen werkgever en werknemer, waardoor der groote landbouwnijverheid meer stabiliteit worde geschonken en aan de inderdaad billijke wenschen onzer plantende medeburgers tegemoet gekomen.

Wanneer men den draad der geschiedenis volgt, dan blijkt daaruit op treffende wijze, hoe buitengewone ondernemingen, over welker uitvoering men reeds in de grijze oudheid plannen beraamde en ze gedeeltelijk tot verwezenlijking bracht, telken- en telkenmale op nieuw werden

---

(1) Tot onze groote voldoening bevatte de *„Locomotief"* van 16 Juni j.l. No. 138 een hoofdartikel over de opium van „Ernst" waarin wij een weerklank vonden der door ons voorgestane stellingen Ook hier geldt het om 't doel te bereiken: „Frappez souvent, frappez fort mais surtout — frappez juste.

opgevat tot het ten laatste aan onze 19e eeuw en aan de geniale koppen, die zij voortbracht, was voorbehouden, ze definitief tot verwezenlijking te brengen en daardoor eeuwen trotseerende monumenten te stichten, die tot in de verte der tijden getuigenis zullen afleggen van onzen werkzamen tijdgeest.

In den bloeitijd der Pharao's werd de Nijl met Suez door een kanaal verbonden en toen reeds de verbinding van Middellandsche met Roode zee tot stand gebracht, om ruim 17 eeuwen daarna op last van een der regeerende kalifen geheel vernietigd te worden. Aan een zoon onzer eeuw, Ferdinand de Lesseps, was het voorbehouden het kanaal der Pharao's op meer solieden grondslag weder in het leven te roepen.

Tijdens Karthago's roemrijke dagen was het een Hannibal, die zich over den Mont Cénis een weg baande naar de vruchtbare valleien van oud-Rome, de mededingster zijner vaderstad naar de hegemonie in de Middellandsche Zee. Een van Italië's doorluchtigste figuren, een man onzer eeuw, de groote Cavour, gaf ten laatste de impulsie, die tot de doorboring van den Mont Cénis voerde, waardoor de namen van een Colladon, Sommeiller, Grattoni en Grandis voor eeuwig verbonden werden aan den grootschen tunnel, die Noord- met Zuid-Europa en het Oosten in meer directe verbinding bracht.

De verovering van het rijk der Inca's door Cortez leidde tot de ontdekking der stille Zuid-Zee en tot het voortzetten der pogingen van Nunez de Balboa, om in de door hem ontdekte landengte van Panama de twee Oceanen door een kanaal met elkander te verbinden. Zoover kwam het niet, doch de schatten van Peru waren den Spaanschen Koning eene gereede aanleiding om den zoogenaamden „Koningsweg" dwars door de landengte te scheppen, waarvan het geheim als een kostbaar kleinood werd bewaakt. Wederom moesten er eeuwen van vruchtelooze pogingen voorbijgaan, tot het ten laatste onze eeuw gegeven werd de schakel te verbreken, die de twee werelden verbindt

en daardoor ten tweeden male den naam van den Grooten Franschman met een nieuwe aureool te omgeven.

Eeuwen geleden, gedurende den bloeitijd van het Huis van Mataram, zwermden scharen van Javanen naar alle oorden van den Archipel om op last hunner keizers volkplantingen te stichten, die de gansche eilandenwereld in figuurlijken zin één moesten maken met Java. Mataram's grootheid en luister verdwenen en maakten plaats voor de heerschappij der zonen uit het Noorden, die het alonde Vorstenhuis den schepter ontwrongen, zonder verder de Javaansche volksplantingen in den Archipel aan te moedigen.

Nog zijn wij meesters in den Archipel, nog bezitten wij het erfdeel onzer Vaderen; welnu, laten wij daarbij toonen zonen onzer eeuw te zijn en den „dash" te bezitten, die onze voorvaderen tot grootheid bracht, door de eeuwen geleden mislukte emigratie pogingen uit Java op beteren grondslag te hervatten en daardoor de grondgedachte der keizers van Mataram verwezenlijkende, mede te werken tot den opbouw van een krachtig Nederlandsch-Indië.

Op welke wijze dusdanige emigratie in de hand gewerkt kon worden, zou men nauwelijks behoeven te vragen, wanneer Indië dóór Indië bestuurd werd en het der regeering alhier gegeven was tot de uitvoering van zulke buitengewone maatregelen ook buitengewone fondsen te scheppen door middel van openbare leeningen. In bijna alle Britsche Kolonien treft men Immigratie-fondsen aan, gevormd uit Gouvernements openbare leeningen en waaruit de immigratie naar de nog weinig bevolkte, vruchtbare en rijke landstreken der diverse kolonien met kracht bevorderd wordt. Een speciale tak van dienst is aan deze belangrijke instelling verbonden, waardoor het mogelijk is geworden de nog woeste streken dier kolonien niet alleen tot ontwikkeling en welvaart te brengen, maar waardoor tevens de handel van het Moederland in de laatste 25 jaren proportiën heeft aangenomen als te voren wellicht nimmer verwacht werd.

Zulk een toestand en zulke maatregelen, hoezeer ook door velen hier te lande met ons gewenscht, zijn bij de tegenwoordige staatsrechtelijke verhouding tusschen Nederland en de Nederlandsch-Indische Kolonien ondenkbaar en slechts uitvoerbaar bij eene volledige autonomie van Nederlandsch-Indië, waartoe het naar onze vaste overtuiging te eeniger tijd *moet* komen. Doch alvorens dien gewenschten toestand bereikt te hebben, kan naar onze overtuiging de regeering hier te lande reeds *thans* in die richting werkzaam zijn, door in verband met den aanleg van Staatsspoorwegen in het schaars bevolkte Gouvernement van Sumatra's Westkust eene voorshands op kleine schaal werkende emigratie van Javanen daarhenen te leiden.

Blijkt zulk eene emigratie gunstige resultaten op te leveren en wordt de emigreerende Javaan met zijn gezin door verschillende voordeelen, als daar zijn: vrijen overtocht, afstand van grond in individueel erfelijk bezit, enz. eenigermate schadeloos gesteld voor de opoffering om zijn geboortegrond te verlaten, dan zou verwacht kunnen worden, dat de regeering eene meer uitgebreide emigratie van Javanen naar alle oorden van den Archipel onder hare auspicieën in ernstige overweging nam.

Te meer zouden die ingrijpende maatregelen verwacht kunnen worden, — die onbetwistbaar tot consolidatie onzer macht in deze gewesten moeten voeren — omdat, zooals ons bekend is, menig hoofdambtenaar, die zijne dienstjaren in Midden-Java doorbracht, alleen van zulke maatregelen eene heilzame oplossing verwacht van de onhoudbare toestanden aldaar en speciaal in de Vorstenlanden.

Vroeg of laat moet het er toch toe komen, dat de Vorstenlandsche toestanden plaats maken voor de meer geregelde der overige residentiën op Java en naast de millioenen, die de staat noodwendig dient gereed te houden tot schadeloosstelling aan de talrijke apanagehouders, — van de hoogsten af —, verdient het onzes inziens ernstige overweging door uitlokkende voorwaarden te trachten vele der daar hoog in aanzien zijnde inlandsche hoofden over

te halen om met talrijke nijvere Javaansche gezinnen uit de overbevolkte streken, elders in den archipel een nieuw vaderland te vinden, waar zij onder bescherming der Nederlandsche vlag tot hun eigen voorspoed konden medewerken aan de ontwikkeling der Buitenbezittingen.

Voorzeker zou de oplossing van dit probleem geruimen tijd aan voorbereiding eischen, wellicht, ja bijna zeker op tal van bezwaren stuiten, doch onoverkomelijk *kunnen* die niet zijn en de regeering zou de voldoening smaken, naast de toenemende bevolking en ontwikkeling der Buitenbezittingen een einde te hebben gemaakt aan toestanden op Java, die reeds thans niet meer tehuis behooren in de koloniale organisatie van eene beschaafde Europeesche natie.

En evenals men tegenwoordig in de Britsche Koloniën (1) kan aanschouwen, zoo zou eene met kracht door de regeering aangemoedigde emigratie van Java's overbevolking naar de Buitenbezittingen er toe leiden, dat in latere jaren Hare tusschenkomst zoo goed als overbodig zou zijn, doordat de eenmaal geopende stroom der emigratie uit zich zelve zal blijven bestaan en voedsel erlangen, zoodat de uitgaven door de regeering daaraan ten koste gelegd, mettertijd niet zouden nalaten hunne rijke renten af te werpen in den vorm eener ongekende ontwikkeling en welvaart der Buitenbezittingen naast die van hunne voedster: Java.

---

(1) De emigratie van Tamils uit het Presidentschap Madras naar Ceylon en de door Lord DUFFERIN zelve als een der hoofddeelen van zijn regeeringsprogramma vooropgestelde emigratie uit de zwaarst bevolkte streken van Voor-Indië naar de schaars bevolkte.